

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สวพ.) เป็นหน่วยงานองค์กรในกำกับของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีภารกิจหลัก ได้แก่ การมุ่งเน้นการพัฒนา วิจัย และส่งเสริมด้านก๊าซชีวภาพ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านพลังงานที่มีคุณภาพ ทั้งด้านพลังงานทดแทน ด้านอนุรักษ์พลังงาน หรือ ประสิทธิภาพพลังงานและการจัดหาพลังงาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงงานวิจัยของสถาบันกับการศึกษาที่สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรมทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ จนถึงระดับนานาชาติ และให้บริการทางวิชาการด้านพลังงาน ตลอดจนให้บริการแหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ทางด้านพลังงานในทุกด้านที่สามารถเผยแพร่สู่สังคม นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมการพัฒนานุเคราะห์ของสถาบัน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในด้านพลังงาน (สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552: ออนไลน์)

สถาบันได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมองค์กรที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทางสถาบันจึงได้จัดทำปฏิบัติการวิเคราะห์องค์กร (SWOT Workshop) ประจำปี 2552 ขึ้นและผลการทำการวิเคราะห์องค์กร พบว่า สถาบันยังขาดการจัดการระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารเชิงพัฒนาสำหรับองค์กร ส่งผลให้องค์กรไม่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังขาดการรวบรวมข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นเหตุให้สถาบันไม่สามารถวิเคราะห์และปรับปรุงการทำงานได้ ยิ่งไปกว่านั้นค่านิยมเชิงลบของคนในสถาบันยังคงมีอยู่ ทำให้เป็นการยากในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและจิตสำนึกในการทำงานของคนให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์องค์กรดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการวิเคราะห์การควบคุมภายในเบื้องต้นเท่านั้น หากสถาบันมีวิธีการวิเคราะห์ระบบการควบคุมภายในที่มีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้สถาบันสามารถวิเคราะห์ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของการควบคุมภายในได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552: ออนไลน์)

แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายในปัจจุบันนี้ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงเพิ่มขึ้น โคโซ (COSO: The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) (ส่วนบริหารความเสี่ยง ฝ่ายตรวจสอบภายในและบริหารความเสี่ยง ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2547: ออนไลน์) ได้จัดทำร่างเอกสารกรอบการบริหารความเสี่ยงขององค์กร (Enterprise Risk Management Framework) ซึ่งประกอบด้วย หลักการ (Principle) คำศัพท์

คำนิยาม (Common Terminology) และแนวทางการนำระบบการบริหารความเสี่ยงไปปฏิบัติ (Implementation Guidance) ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหาร กรรมการและหน่วยงานกำกับดูแลได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ประโยชน์และข้อจำกัดของการบริหารความเสี่ยงได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดโคโซและระบบการควบคุมภายในของสถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเป็นการวิเคราะห์ระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้สถาบันสามารถนำผลลัพธ์ที่ได้ไปต่อยอดสู่แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการควบคุมภายในเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการดำเนินงานของสถาบัน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่บุคคลต่างๆ โดยทั่วไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดโคโซและระบบการควบคุมภายในของสถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบการควบคุมภายในของสถาบันฯ

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1.3.1 ทำให้ทราบถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันระหว่างแนวคิดโคโซ และระบบการควบคุมภายในของสถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.3.2 สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการควบคุมภายในได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการดำเนินงานของสถาบันฯ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ

1.4 นิยามศัพท์

สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หน่วยงานองค์กรในกำกับของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีภารกิจหลัก ได้แก่ การมุ่งเน้นการพัฒนา วิจัย และส่งเสริมด้านก๊าซชีวภาพ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านพลังงานที่มีคุณภาพ ทั้งด้านพลังงานทดแทน ด้านอนุรักษ์พลังงาน หรือ ประสิทธิภาพพลังงานและการจัดหาพลังงาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงงานวิจัยของสถาบันกับการศึกษาที่สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรมทั้งระดับ

ท้องถิ่น ระดับชาติ จนถึงระดับนานาชาติ และให้บริการทางวิชาการด้านพลังงาน ตลอดจนให้บริการแหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ทางด้านพลังงานในทุกด้านที่สามารถเผยแพร่สู่สังคม นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรของสถาบัน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง ในด้านพลังงาน (สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552: ออนไลน์)

โคโซ (The Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission หรือ COSO) หมายถึง คณะกรรมการที่เกิดจากความร่วมมือของสถาบันวิชาชีพ 5 แห่ง ได้แก่ American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), American Accounting Association (AAA), Financial Executives Institute (FEI), Institute of Internal Auditors (IIA), และ Institute of Management Accountants (IMA) โดยมีหน้าที่หลัก คือ เผยแพร่วิธีการและกรอบแนวคิดของการควบคุมภายในขององค์กร (Internal Control Framework) อย่างเป็นระบบ (สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย, 2552: ออนไลน์) (COSO, 2010: Online)

การควบคุมภายใน หมายถึง ระบบการควบคุมกระบวนการในการปฏิบัติงานที่คณะผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจในระดับที่สมเหตุสมผลว่าการบริหารและการปฏิบัติงานจะสามารถบรรลุเป้าหมาย และเกิดผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งครอบคลุมถึงกระบวนการในการจัดการ วิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการองค์กร (กลุ่มพัฒนาระบบตรวจสอบภายใน สำนักบัญชีและตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง, 2547: ออนไลน์)

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นตามปกติ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน โดยที่เหตุการณ์นั้นส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานหรือเกิดผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด (ประเสริฐ อัครประดมพงศ์ และธารชуда อมรเพชรกุล, 2546: ออนไลน์)

การบริหารความเสี่ยง คือ กระบวนการที่บุคลากรทั่วทั้งองค์กรได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์และคาดการณ์ถึงเหตุการณ์หรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นรวมทั้งการระบุแนวทางในการจัดการกับความเสี่ยงดังกล่าวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือยอมรับได้ (พลุ เศรษฐินทร์, 2547: ออนไลน์)